

UDK: 2-277.2
Pregledni rad
Pripremljeno: Ožujak, 2022.

PRETPOSTAVKE U TUMAČENJU SVETOG PISMA

Frank M. Hasel

Frank M. Hasel je izvršni direktor adventističkog Centra za biblijska istraživanja u Silver Springu, u Sjedinjenim Američkim Državama. Radio je kao adventistički pastor u Njemačkoj, profesor sustavne teologije, dekan Teološkog fakulteta i direktor Centra za ostavštinu Ellen G. White u Bogenhofenu, u Austriji. Autor je brojnih znanstvenih članaka, prevoditelj i urednik, a njegovo najznačajnije djelo je *Living with God: Prayer and Bible Journal*.

SAŽETAK

Pretpostavke u tumačenju Svetog pisma

Pojam pretpostavke/pretpostavki igra značajnu ulogu u biblijskom tumačenju. Svi mi imamo brojna vjerovanja koja pretpostavljamo ili prihvaćamo kad je u pitanju zadaća tumačenja Svetog pisma. Biblijskom tekstu nitko ne može pristupiti praznog uma. U ovom ćemo članku, ne tvrdeći da je iscrpan, uputiti na osnovne pretpostavke autentične adventističke biblijske hermeneutike i opisati opća hermeneutička načela koja se iz njih mogu izvesti.

Ključne riječi: hermeneutička spirala, biblijske pretpostavke, grijeh, hermeneutička načela, sola Scriptura;

Uvod

Pretpostavke određuju granice unutar kojih biblijsko tumačenje može, i treba, ispravno funkcionirati. One također određuju metodu, i pomoću metode u znatnoj mjeri utječu na ishod naše interpretacije. Drugim riječima, one izravno utječu na našu teologiju i autoritet

koji Sveto pismo ima u našem životu i doktrini. Zauzvrat, naša teologija utječe na duhovni i teološki identitet i, u konačnici, na poslanje Crkve adventista sedmog dana.

Prihvatanje biblijskih kršćanskih pretpostavki dovest će do drugačijih zaključaka nego, naprimjer, predanost naturalističkim, pa čak i ateističkim pretpostavkama. Budući da je metoda tumačenja neodvojiva od njezinih pretpostavki, dotične pretpostavke neizbježno utječu na ishod. Ako metoda tumačenja isključuje nadnaravne intervencije, Sveto pismo se neće čitati i shvaćati kao istinito i pouzdano izvješće, već će se tumačiti drugačije. Stoga, barem u određenoj mjeri, zaključak može biti implicitan unutar metodologije. Veliki problem leži u ispravnoj i točnoj metodi. Sve ostalo slijedi u dogledno vrijeme.

1. Hermeneutički izazov

Tumači Biblije ne mogu se odreći vlastite prošlosti, svojih iskustava, postojećih ideja i unaprijed stvorenih predodžbi i mišljenja. Prihvaćena je istina da se u činu interpretacije ne može postići potpuna neutralnost ili apsolutna objektivnost. Egzegeza i teološka refleksija uvijek se odvijaju na pozadinskim temeljnim pretpostavkama o prirodi svijeta i Božjoj naravi. Neizbježno je postojanje predrзумijevanja prema kojem tumač usmjeruje svoje istraživanje. Čak i takozvani objektivni ili znanstveni istraživači sada prepoznaju utjecaj tih vrijednosti.

Hermeneutička spirala

Priznajemo da objektu koji se istražuje treba dopustiti određeni utjecaj za određivanja odgovarajućeg pristupa. Teologija usredotočena na Boga zahtijeva metodologiju usredotočenu na Boga. Svako predrзумijevanje, poput evolucije, koje dovodi u pitanje ili poriče nadnaravnu dimenziju o kojoj jasno svjedoči Sveto pismo, strano je Bibliji i neće se uhvatiti u koštac s temom Božje Riječi. Naše pretpostavke i predrзумijevanja moraju se modificirati i preoblikovati tekstem Svetog pisma i ostati pod kontrolom same Biblije. Biblijski tekst mora imati prednost pred tumačem.

Ako se bavimo Biblijom, onda bi naše pretpostavke i metodologiju trebala odrediti Biblija, a ne fizika, matematika ili biologija. Tumač Biblije mora shvatiti da se razumijevanje Biblije povećava preoblikovanjem uma i srca tijekom čitanja Svetog pisma. Uzastopno izlaganje Božjoj Riječi, za kojeg tumač svoje predrзумijevanje može dovesti u sve veću usklađenost s biblijskom istinom, može se usporediti s hermeneutičkom spiralom. Bibliji se mora dati prostor da nas nauči svojim osnovnim kategorijama. To biblijskom tumaču omogućuje da sve više razmišlja *skupa* s biblijskim tekstem, a ne samo da razmišlja *o* tekstu Biblije. Stoga „sam Bog kroz Bibliju i Duha Svetoga u tumaču stvara potrebne pretpostavke i bitnu perspektivu za razumijevanje Pisma“.¹ Biblija dosljedno pokazuje da ljudi nisu toliko zarobljeni u svom predrзумijevanju da se ne mogu preobraziti. U Solunu je, naprimjer, Pavao „raspravljao s njima na temelju Pisama, tumačeći i dokazujući kako je trebalo da Mesija trpi i uskrse od mrtvih“. (Djela apostolska 17,2-3). Kao rezultat toga, „neki se od [Židova] uvjeriše te

---

1 Hasel, F. Gerhard. 1980. *Understanding the Living Word of God*. Pacific Press. Mountain View, CA. Str. 77-78.

pristadoše uz Pavla i Silu; isto tako i veliko mnoštvo Grka – priznavalaca pravog Boga – i priličan broj uglednih žena“ (4. redak).

2. Biblijske pretpostavke

Osobni Bog koji govori i djeluje

Nigdje u Svetom pismu biblijski pisci ne pokušavaju dokazati postojanje Boga. Umjesto toga, to se jednostavno tvrdi od samog početka (Postanak 1,1). U Novom zavjetu poruka je slična: Oni koji žele doći k Bogu „mora[ju] vjerovati da postoji Bog“ (Hebrejima 11,6). Naš izvor informacija o Bogu je Njegova osobna objava (Hebrejima 1,1-3), vjerno zapisana u Svetom pismu (Rimljanima 16,26). Iako je nemoguće u potpunosti i iscrpno spoznati Boga, Biblija nam pruža dovoljno istinskog znanja kojim nam omogućuje da s Njime uđemo u spasonosni odnos pun ljubavi. Vlastito svjedočanstvo Svetog pisma je od presudne važnosti.

Kad govorimo o „živome Bogu“, tada mislimo da je Bog u svojoj biti osoban te da se obznanio na vrlo osoban način, posebno u Kristovom utjelovljenju. Kao živi Bog, On je osobni Bog koji govori i djeluje. Jedan od Njegovih komunikacijskih činova može se vidjeti u Njegovoj objavi. Stvari koje nam je Bog objavio trebamo znati (Amos 3,7; Ponovljeni zakon 29,29). Božanska objava stvara Sveto pismo (usp. 2. Petrova 1,19-21). U stvaranju „Svetog pisma“ (Rimljanima 1,2), Bog je koristio ljudska sredstva. Bog nije uklonio njihove individualnosti niti je potisnuo njihove osobnosti. Ipak, Duh Sveti je vodio biblijske pisce, usmjeravajući njihove umove i misli pri odabiru onoga što će govoriti, i pomažući im u tome što će pisati, tako da su vjerno i predano, u vjerodostojne i prikladne riječi stavili ono što im je Bog otkrio. Dakle, adventisti potvrđuju da je „sveukupno Sveto pismo nedjeljiva, nerazlučiva zajednica božanskog i ljudskog“.²

Čovječanstvo stvoreno za zajedništvo s Bogom

Adam i Eva, stvoreni na božansku sliku, bili su sposobni odgovoriti Bogu i stupiti u smisleno zajedništvo sa svojim Stvoriteljem. Bog, koji je stvorio ljudska bića sa sposobnošću govora i razmišljanja, prikazan je u Svetom pismu kako za komunikaciju s ljudima koristi ljudski jezik (usp. Postanak 1,28; 3,9; Izlazak 4,11-12, 15-16; 1. Samuelova 3,21). Ljudi su prikazani kao bića stvorena sa sposobnošću da ispravno razumiju Boga. Stoga su odgovorni Bogu, svome Stvoritelju.

Razorna moć grijeha

Ulazak grijeha je, međutim, radikalno izmijenio, raskinuo i razlomio ovaj prvobitno čist i

---

2 Davidson, M. Richard. 2000. *Biblical Interpretation. Handbook of Seventhday Adventist Theology*. Ur. Dederen, Raoul. Review and Herald Publishing Association. Hagerstown, MD. Str. 62. O biblijskom učenju otkrivenja i nadahnuća vidi također uravnoteženi članak Petera M. van Bemmelen u *Handbook of Seventhday Adventist Theology*, str. 22-57.

sveti odnos s Bogom. Iako je grijeh pokvario i iskrivio Božju sliku u čovjeku, nije je potpuno uništio. U protivnom bi ljudsko razmišljanje i kreativnost bilo teško shvatiti, a istinski primjeri ljubavi i žrtve za druge bili bi zagonetni.³

Dok podrijetlo grijeha ostaje misterij koji se ne može u potpunosti razotkriti, jasno je da su oholost, nezadovoljstvo vlastitim statusom i želja da budu poput Boga bili grijesi koji su naveli Lucifera i pale anđele na pobunu protiv Boga (usp. Izaija 14,12-14; Ezekiel 28,11-19). Grijeh je želja da se prijeđu granice stvorenosti, pokušaj da se postane poput Boga. To je prekid suštinskog odnosa Stvoritelja i Stvorenja, i želja da se živi neovisnim, egocentričnim, samodostatnim životom bez Boga. Ovo odvajanje od Boga utjecalo je na našu ljudsku narav i pokvarilo svaki aspekt i dimenziju našeg postojanja, uključujući naše moći rasuđivanja i naše sposobnosti razumijevanja.

Učinak grijeha na tumačenje Svetog pisma

U hermeneutičkim raspravama rijetko se može pronaći opis učinaka grijeha na zadaću biblijskog tumačenja.⁴ Pa ipak, nekoliko unutarnjih predispozicija o kojima se govori u Svetom pismu prepreke su za postizanje dubljeg i ispravnog razumijevanja biblijske istine. Ne radi se samo o tome da se naši ljudski misaoni procesi koriste za grešne ciljeve – naš um i misli postali su pokvareni i time zatvoreni za Božju istinu.

Ponos. Možda je glavna karakteristika ove pokvarenosti upravo ponos. Prema Bibliji, ponos je u samom korijenu i biti grijeha. Zašto farizeji u Isusovo vrijeme nisu mogli prepoznati Isusa Krista kao Mesiju? Isus ih naziva duhovno slijepima, jer je njihova ponosna tvrdnja da oni „mogu vidjeti“ bila prepreka prepoznavanju Božjeg samoobjava u Isusu (Ivan 9,39-41; 12,43). U 2. Timoteju 3,2-3 ponos se pojavljuje na popisu osobina bezbožnika u posljednjim danima. On dovodi do pogrešnih učenja i grešnih djela (2. Timoteju 4,3-4; usp. 1. Timoteju 6,3-4).

Ponos je stav prema Bogu i Njegovoj Riječi u kojem ponosnu osobu karakterizira arogantan način razmišljanja koji se uzdiže iznad Boga i Njegove Riječi, i tako gubi ona bilo kakvu ravnotežu koja bi mogla proizaći iz prepoznavanja svojeg pravog položaja u odnosu na Boga i Njegovu Riječ.

Bog se „protivi oholima, a poniznima daje milost“ (1. Petrova 5,5). Oholost navodi tumača da preneglašava ljudski razum ili egzistencijalne brige kao konačnog arbitra o tome što treba znati, vjerovati i čemu se treba pokoravati, a istodobno umanjuje božanski autoritet i nadahnuće Svetog pisma.⁵ Ellen G. White nije bez razloga napisala da je „grijeh koji je

---

3 Fowler, M. John. Sin. *Handbook of Seventh-day Adventist Theology*. Str. 236.

4 Značajna je iznimka rasprava Larkin, J. Williams Jr. 1988. *Culture and Biblical Hermeneutics: Interpreting and Applying the Authoritative Word in a Relativistic Age*. Baker Book House. Grand Rapids, MI. Str. 293-304. Također sam zahvalan Jensu Schwengeru što mi je na raspolaganje stavio svoje istraživanje o tom pitanju i što je potaknuo rasprave koje su me usmjerile na neke od ovih važnih aspekata u biblijskoj hermeneutici. Ipak, preuzimam odgovornost za sadržaj i zaključke donesene u ovoj studiji.

5 O ulozi ljudskog razuma u teologiji vidi Frank M. Hasel, M. Frank. 1993. *Theology and the Role of Reason*. *Journal of the Adventist Theological Society* 4, br. 2 (1993): 172-198.

gotovo beznadan i neizlječiv [...] oholost mišljenja, umišljenost. Ovo stoji na putu svakoj vrsti rasta.“ (7T 199-200).

Samozavaravanje. S preprekom koja nastaje zbog ponosa i oholosti povezan je i problem samozavaravanja. Grijeh je utjecao na sve aspekte našeg ljudskog postojanja, uključujući naše razmišljanje i naše želje. Kao grešnici skloni smo slušati samo one ideje koje nam se čine privlačnima, ali ne moraju nužno odgovarati Božjoj objavljenoj volji. Samozavaravanje stvarna je opasnost, jer je srce „podmuklije od svega“ (Jeremija 17,9). Bog je upozorio na opasnost od samoobmane koja vodi do pogrešnog razumijevanja naših okolnosti (Otkrivenje 3,17).

Samozavaravanje također utječe na ispravno razumijevanje Božje pisane Riječi (2. Timoteju 4,3-4; usp. 3,13). Apostol Pavao upućuje Timoteja i sve vjernike da ne nasjedaju na ovo samozavaravanje. Oni trebaju propovijedati Riječ i živjeti dosljednim načinom života po uzoru na upute koje se nalaze u Božjoj Riječi (2. Timoteju 4,2.5). Pisana Božja riječ svjetiljka je našim nogama i svjetlo našem putu (Psalam 119,105). Duh Sveti u našim srcima djeluje kroz Riječ Božju. On je taj koji razotkriva našu samo-prijevaru i prosvjetljuje tamu našeg razumijevanja.

Sumnja. Sumnja je bolno iskustvo. Sumnjati znači „kolebati se u svom mišljenju“, znači „biti neodlučan po pitanju istinitosti nečega“ i „dovoditi u pitanje istinitost neke ideje“. Onaj koji sumnja „sklon je ne vjerovati u istinitost tvrdnji“. ⁶ Sumnja kao dio kritičke metodologije prigušuje sigurnost Božje Riječi i umanjuje osvjedočenje vjere. Pristup koji je okarakteriziran sumnjom „nikada ne može sam po sebi doći do spasonosne i posvećujuće spoznaje Božje istine. Kao što je vjera uvjet za spoznaju (2. Korinćanima 4,13), tako je sumnja, ili skepticizam, „uvjet za ostanak u nepoznavanju istine“.⁷

Nesigurnost se samo produbljuje kad se osoba koja sumnja suoči s usmenim ili pisanim svjedočanstvom istine (usp. Ivan 5,46-47), „jer takva izjava zahtijeva prijenos ovlasti s vlastitog razuma kao konačnog arbitra na svjedoka za kojeg se tvrdi da je istinit“.⁸ Istaknuto je da izvor ovog problema „ne leži u vrsti dokaza koji se predočava razumu, već u skeptičnom stavu autonomnog razuma u odnosu na sve dokaze. Kad se započne sa sumnjom, procjena teksta nikada neće dovesti do sigurnosti.“⁹ Tumač koji sumnja u izjave Svetog pisma sudi o Božjoj Riječi i time se uzdiže na poziciju u kojoj misli da zna što je prihvatljivo, a što ne. Bog, međutim, ne poziva na stav „kritike“ i „sumnje“ pri razumijevanju Njegove Riječi, već zahtijeva vjeru. Dok nas Sveto pismo opominje da budemo milosrdni prema onima koji sumnjaju (Juda 22), Isus odbacuje samodopadnu sumnju (usp. Matej 16,1-4).

Udaljenost i izobličenje. Narav i posljedice ljudskog grijeha su u Izaiji 59,2 opisani kao „razdvajanje“ čovječanstva od Boga koji skriva svoje lice od nas. Bilo je to Adamovo i Evino iskustvo u Edenskom vrtu. Iako Bog još uvijek traži kontakt i komunikaciju s čovječanstvom,

---

6 Angeles, A. Peter. 1981. Doubt. *Dictionary of Philosophy*. Barnes and Noble. New York. Str. 65-66.

7 Larkin, str. 295.

8 Ibid.

9 Ibid, str. 296.

udaljenost, koju stvara grijeh, dovodi do izobličenja naše spoznaje o Bogu. Stav kritičkog seciranja Svetog pisma, čime se fragmentira i iskrivljuje njegovo Bogom-dano jedinstvo, izoštava se i potiče vježbanjem. Riječima Ellen G. White:

Oni koji misle razjasniti *navodne poteškoće Svetog pisma, mjereći svojim ograničenim mjerilom* ono što je nadahnuto i ono što nije nadahnuto, bolje bi bilo da pokriju svoja lica... Kad ljudi, *u svojoj ograničenoj prosudbi*, smatraju potrebnim ući u ispitivanje Svetih pisama kako bi definirali što je nadahnuto, a što nije, stupaju pred Isusa kako bi mu pokazali bolji put nego onaj kojim nas je On vodio... Braćo, *neka se ni vaš um ni ruka ne bave kritiziranjem Biblije*. To je djelo za koje se Sotona raduje da ga netko od vas obavlja, ali to nije djelo na koje vas je Gospodin uputio da ga činite.

Ljudi bi trebali dopustiti Bogu da se brine o svojoj vlastitoj Knjizi, svojim živim proročanstvima, kao što je to činio stoljećima. Oni *počinju preispitivati neke dijelove* otkrivenja i pronalaziti nedostatke u *očitim* nedosljednostima ove ili one izjave. Počevši od Postanka, oni odustaju od onoga što smatraju upitnim, a njihovi umovi idu dalje, jer će ih Sotona voditi do bilo koje granice koju budu htjeli prijeći u svojoj kritici. *U cijelom Svetom pismu vidjet će nešto u što bi se moglo sumnjati. Njihove se kritičke sposobnosti izoštravaju takvim vježbanjem* i oni se ne mogu sa sigurnošću osloniti ni na što (ISM 17-18, naglasak dodan od strane autora).

Kad pali ljudski razum primjenjuje strane i neprijateljske pretpostavke na zadatak tumačenja Svetog pisma, tada umjesto da vidimo jedinstvo u Svetom pismu, Biblija i njezina poruka bivaju fragmentirane, što pak rezultira gubitkom biblijskog autoriteta. U takvom slučaju, autoritet se prebacuje na tumača koji bira koji će od mnoštva glasova slušati.

Nadalje, pali ljudski razum također može unijeti izobličenje kroz reinterpretaciju Svetog pisma pomoću „argumenata koji dobro zvuče“ (Kološanima 2,4; usp. 2. Timoteju 4,3-4; 2. Petrova 3,16), a koji su ipak varljivi. Naprimjer, „tvrdnja da se ne može spoznati apsolutna istina dovodi do izobličenja, što znači da će se istina Svetoga pisma tumačiti kao osobna istina, a ne kao činjenična informacija koja odgovara stvarnosti“.¹⁰ Iskrivljavanje se također može dogoditi kada trenutni problemi tumača ne odgovaraju problemima teksta, a tumač postavlja pitanja na koja tekst ne može odgovoriti, ili tekst daje odgovore koje tumač nije spreman prihvatiti. Pismo nam govori da nas grijeh zasljepljuje za Božju istinu (Rimljanima 1; 1. Korinćanima 1-2). To znači da grijeh sprječava tumača da prizna opravdane zaključke.

Neposlušnost. Neposlušnost, nespremnost da slijedimo Božju objavljenu volju, također negativno utječe na našu sposobnost ispravnog razumijevanja Svetog pisma. Neposluh, koji ide uz ponos, grijeh je. Namjerni grijeh učinkovita je prepreka spoznavanju Božje istine (Psalam 66,18). Odbijajući priznati da iz Božje Riječi trebamo učiti nove istine, opiremo se duhovnim istinama i postajemo na njih neosjetljivi. Uporno protivljenje i odbacivanje Božje objavljene istine vodi do točke u kojoj neposlušna osoba ne može pravilno čuti i razumjeti Božju Riječ.

---

¹⁰ Ibid, str. 298.

Neophodni stavovi i pretpostavke za tumačenje Svetog pisma

Upravo zato što nas Bog susreće u Svetom pismu, i zato što nas tamo susreće s određenom svrhom, pristup proučavanju Pisma pod bilo kojim drugim uvjetima, osim onih koji su opisani u Božjoj Riječi, znači doći k Bogu s pogrešnim stavom. Potreban nam je pravilan stav uma i srca koji vodi k razumijevanju. To se ne postiže samo određenim egzegetskim tehnikama.

Otvorenost i iskrenost. Jedan od temeljnih stavova potrebnih za odgovarajuće razumijevanje biblijske poruke jest otvoren um prožet željom za učenjem, misaoni sklop koji je prijemčiv za poruku i sadržaj koji se proučava. Riječima Ellen G.White:

U svom proučavanju riječi, na vratima istraživanja ostavite svoja unaprijed stvorena mišljenja i svoje nasljedne i naučene ideje. Nikada nećete doći do istine ako Sveto pismo proučavate kako biste potvrdili svoje vlastite ideje. Ako tijekom čitanja dođete do nekog uvjerenja, i vidite da vaša omiljena mišljenja nisu u skladu s riječju, nemojte pokušavati u riječ ugarati svoja mišljenja. Neka vaša mišljenja odgovaraju riječi. (MYP 260).

Bez takve iskrenosti i otvorenosti nije moguća nikakva promjena ili ispravak nečijeg predrasumijevanja. Iskrenost se dotiče motiva s kojima tumač pristupa biblijskom tekstu, a uključuje i otvorenost prema porabi ispravnih metoda za tumačenje.

Idealno je polazište otvoren um, a ne prazan um. Nitko Svetom pismu ne prilazi prazne glave. No, tumač biblijskom tekstu mora pristupiti sa spremnošću da svoja temeljna uvjerenja otvori preobražavajućoj sili Božjeg Duha Svetoga, koji djeluje sa, i kroz pisanu Riječ. On svjesno treba dopustiti Bibliji da oblikuje i preobrazi njegovo predrasumijevanje. Bog ispituje srce i „u čestitosti nalazi ugodu“. (1. Ljetopisa 29,17. VAB; Izreke 2,7).

U Svetom pismu dano je obećanje da će svatko tko želi činiti Božju volju znati dolaze li učenja od Boga ili ne (Ivan 7,17). Ta iskrenost otvara mogućnost prevladavanja čovjekove subjektivnosti dopuštanjem Bogu da razgovara s tumačem unutar teksta, kao i kroz tekst Svetog pisma.

Ova spremnost za učenjem iz Božje Riječi omogućuje tumaču ulaženje u proces razumijevanja koji se može usporediti s hermeneutičkom spiralom. Najprije vodi od prepoznavanja biblijskih ideja do prihvaćanja tih ideja, zatim do bliže i prikladnije percepcije predmeta Biblije, što pak vodi novom istraživanju i dubljem razumijevanju. Dakle, biblijski tumač koji je voljan riječima Svetog pisma pripisati temeljno prvenstvo za ispravno značenje biblijske poruke može neprestano rasti u svom razumijevanju te poruke.¹¹

Vjera. Bez vjere nemoguće je ugoditi Bogu (Hebrejima 11,6). Već je apostol Pavao potvrdio da je pravo razumijevanje Svetoga pisma moguće samo po Duhu Svetome (1. Korinćanima 2,14) koji prosvjetljuje naše razumijevanje kako bismo mogli spoznati Pismo (Efežanima 1,18). Vjera je ta koja čitatelju otvara duhovne istine Božje Riječi. Iako se Sveto pismo može čitati kao i svaka druga knjiga, bez vjere se ne može ispravno razumjeti u biblijskom smislu, jer je tema Biblije, Bog, dostupna samo onome koji vjeruje. Znanje i razumijevanje u biblijskom smislu uključuje mnogo više od pukog intelektualnog priznavanja. Ono također

---

11 Stadelmann, Helge. 1985. *Grundlinien eines bibeltreuen Schriftverständnisses*. R. Brockhaus Verlag, Wuppertal. Str. 94.

obuhvaća odnosnu i komunikacijsku dimenziju koja obuhvaća uključenost cijele osobe u čin znanja. Vjera je mjesto s kojeg je spoznaja moguća.

Osoba koja pokušava čitati Bibliju kao bilo koju drugu knjigu ne postupa ispravno prema njezinoj božansko-ljudskoj naravi. Tumačenje Svetog pisma ne postiže svoj cilj u ispitivanju samo njegove ljudske dimenzije. Čitanje Svetog pisma mora imati za cilj tumačenje u kojem se Bog, autor Svetoga pisma, priznaje i čuje. To je moguće samo iz stava vjere. Bez vjere nije moguć rast ljudskog znanja.

Sam je Isus pokazao potpuno povjerenje u Sveto pismo (Ivan 10,35). Prihvatio je starozavjetni kanon (Luka 24,44) i priznao Sveto pismo kao autoritativnu normu za naše živote (Matej 4,4). Nije sumnjao u Sveto pismo. Naprotiv, oslanjao se na Sveto pismo kao na pouzdanu riječ kojom je pobijedio Sotonu (Matej 4,6-7). Nakon svog uskrsnuća, Isus je na putu u Emaus prekorio učenike da su neuki i „spore pameti za vjerovanje svega što su proroci govorili“ (Luka 24,25). Nedostatak vjere vodi nedostatku razumijevanja Svetog pisma.

Poniznost. Jedna je od najvažnijih pretpostavki za spoznaju istine poniznost. Stav poniznosti izražava spremnost i skromnost da se vlastita uvjerenja podrede višem autoritetu. Poniznošću se stječe najviša i najdublja spoznaja o Bogu, to jest svijest da čovjek ovisi o Bogu kako bi stekao istinsko znanje, svijest da čovjek nije konačno mjerilo svega. Umjesto toga, tumač je otvoren za vodstvo i poučavanje Duha Svetoga. Jer, „Bog se protivi oholima, a poniznima daje milost“ (Jakov 4,6). Poniznost izražava skroman uvid da su Bog i Njegova Riječ veći od našeg ljudskog razuma i veći od našeg trenutnog razumijevanja. U Božjoj Riječi uvijek se može pronaći još više svjetla. Ova podređenost ljudskog razuma višem autoritetu Božje Riječi izražena je sljedećim riječima:

Bog želi da čovjek koristi svoju moć rasuđivanja... no ipak se trebamo čuvati deifikacije razuma koji je podložan slabosti čovječanstva... Kada dođemo do Biblije, razum mora priznati autoritet viši od sebe, a srce i intelekt moraju se pokloniti velikom JA JESAM. (SC 109-110).

Tko god želi razumjeti Bibliju, a kroz Bibliju i Boga, svijet i sebe, mora dopustiti da Sveto pismo dobije normativni prioritet nad vlastitim iskustvima i procjenama.

Poslušnost. Poslušnost je put do dubljeg razumijevanja. Ona odražava biblijsko načelo po kojem, dokle god odgovaramo na svjetlo, dobivamo više svjetla (usp. Psalm 119,100; Djela apostolska 5,32; 1. Ivanova 2,3). U tumačenju Svetog pisma „nije dovoljno ovladati egzegetskom tehnikom u osam koraka, već je to i pitanje duhovnosti. Biblijski tumači moraju biti voljni učiti, biti učenici koji su voljni živjeti, kao i istraživati 'zajedno s tekstem', kako kaže Sveto pismo.“¹² No, pravi cilj naše hermeneutičke zadaće jest predani život. Biblijsko razumijevanje nikada nije apstraktno i teorijsko. To je razumijevanje volje i djela živoga Boga, koji nas neprestano nastoji potpunije promijeniti na svoju sliku. Stoga, biblijsko razumijevanje u konačnici uključuje Božje pravo na naš život i svrhu našega života u svjetlu

---

12 Vanhoozer, Kevin. 2000. *The Voice and the Actor: A Dramatic Proposal about the Ministry and Ministry of Theology. Evangelical Futures: A Conversation on Theological Method*. Ur. Stockhouse, G. John, Jr. Baker Book House. Grand Rapids, MI. Str. 85.

svega što nam je objavio. To znači poznavati i činiti Božju istinu, a takvo je razumijevanje Božji dar (Efežanima 3,16-19; Filipljanima 3,15-16).

Ljubav. Najviši je uvjet za razumijevanje biblijske poruke suosjećanje s njezinim predmetom. Neosporna je činjenica da ako nešto stvarno želite znati i cijeniti, morate to voljeti. Vrline ljubavi, vjere i poslušnosti jesu tê koje će čitatelju otvoriti riznicu Božje Riječi. Ne može se ljubiti Boga svim srcem i kritizirati Njegovu objavu.

Molitva. Posljednja, ali ne i manje važna postavka, molitva, navodi tumača na istraživanje Biblije iz drugačije perspektive. Kad se Daniel molio, dobio je razumijevanje i uvid (Daniel 2,18-19; 6,10). U Psalmu 119,18 čitamo: „Otvori oči moje da gledam divote tvoga Zakona.“ Molitvom priznajemo potrebu za Božjim Duhom Svetim kako bi nam pomogao razumjeti ono što je nadahnuo.

3. Hermeneutička načela

Ne možemo se nadati da ćemo ispravno razumjeti Božju pisanu Riječ ako s njome postupamo kao s bilo kojom drugom knjigom. Načela našeg proučavanja Biblije moraju biti u skladu s načelima koja upravljaju našim cjelokupnim odnosom s Bogom.¹³ To znači da naše proučavanje Svetog pisma treba biti i akademsko i osobno, treba uključivati i um i srce u potrazi za otkrivanjem pravog značenja teksta.

Samo pomoću Pisma — *sola Scriptura*

Adventistički su se vjernici od samog početka smatrali ljudima Knjige, kršćanima koji vjeruju u Bibliju u punom smislu kao i reformatori šesnaestog stoljeća.¹⁴ Adventisti priznaju da je samo Sveto pismo temelj ispravnog tumačenja Svetog pisma (1. Korinćanima 4,6). Oni, stoga, potvrđuju biblijsko načelo sažeto u reformacijskom sloganu: *sola Scriptura* — samo pomoću Pisma. Ovaj poziv priznaje jedinstveni autoritet Svetog pisma.

Samo pomoću Svetog pisma normirajuća je norma (*norma normans*), a ono vlada nad ostalim autoritetima, kao što su religijsko iskustvo, ljudski razum i tradicija (koji su norme nad kojima se vlada, *norma normata*). Zapravo, načelo *sola Scriptura* imalo je cilj zaštititi autoritet Svetog pisma od ovisnosti o drugim izvorima, kao što je Crkva, te je isključilo mogućnost da standard njegovog tumačenja dođe izvana.

Pismo tumači Pismo. Jedna je od hermeneutičkih karakteristika načela *sola scriptura* njegovo samo-tumačenje. Izvor i norma za tumačenje Svetog pisma nije tradicija, ljudski razum, religijsko iskustvo, kultura ili mišljenje, prosudba učenjaka i vođa. Samo je Sveto pismo ključ koji otključava Sveto pismo.

---

13 Cupples, David. 1987. *The Devotional Life of a Theological Student*. Religious and Theological Studies Fellowship. Leicester, England. Str. 10.

14 Godine 1847., nedugo prije nego što je Adventistička Crkva sedmog dana službeno organizirana 1863., James White je smatrao kako je potrebno javno izjaviti svoju odanost povijesnom protestantskom načelu o vjerskom autoritetu kad je napisao: „Biblija je savršeno i potpuno otkrivenje. To je naše jedino pravilo vjere i prakse.“ (White, James. 1847. *A Word to the Little Flock*. Str. 13). Na sličan je način Ellen G. White izjavila da „u naše vrijeme... postoji potreba za povratkom velikom protestantskom načelu – Bibliji, i *samo* Bibliji, kao pravilu vjere i dužnosti“. (GC [1888] 204-205, naglasak autoričin).

Razumijevanje načela *sola Scriptura* u ovom smislu ne isključuje stvarnost kulturnih utjecaja ili stvarnost religijskog iskustva. Tvrditi da Sveto pismo tumači Sveto pismo ne niječe uvide iz drugih područja istraživanja, kao što su biblijska arheologija, antropologija, sociologija ili povijest, koja mogu rasvijetliti neke biblijske aspekte i zaleđe biblijskih ulomaka, pridonoseći boljem razumijevanju značenja biblijskog teksta. Također, u zadatku tumačenja ono ne isključuje ni pomoć drugih izvora, kao što su biblijski leksikoni, rječnici, konkordancije, i druge knjige i komentari. Međutim, u ispravnom tumačenju Biblije tekst Svetog pisma ima prioritet nad svim drugim aspektima, znanostima i sporednim pomagalima. Ostala gledišta moraju se pomno procijeniti sa stajališta Svetog pisma u cjelini.

Načelo tumačenja Svetog pisma također ne niječe ni zajednicu vjernika ni ljudski razum. Kad je Luther zadržao načelo *sola Scriptura*, on time nije htio reći da je tradicija Crkve bezvrijedna. Umjesto toga, tvrdio je da se radi o slučaju relativne jasnoće i težine. Drugim riječima, ako u tumačenju vjere dođe do sukoba, onda Sveto pismo ima autoritet koji nadilazi i prosuđuje bilo koju od crkvenih tradicija.

Na putu za Emaus, Isus je podržao načelo da je Sveto pismo sam svoj tumač. „I počeo od Mojsija te, slijedeći sve proroke, protumači im što se na njega odnosilo u svim Pismima“ (Luka 24,27). Kasnije te noći, Isus je ponovno uputio na Sveto pismo kad je učenicima jasno dao znati da se sve što je napisano o Njemu „u Mojsijevu zakonu, u Prorocima i Psalmima“ (Luka 24,44) mora ispuniti. Za Isusa je Sveto pismo bilo autoritativni izvor po kojemu razlikujemo dobro od zla.

Dostatnost Svetog pisma. Govoriti o Svetom pismu kao o vlastitom tumaču podrazumijeva konačnu posljednicu dostatnosti Svetog pisma. Sveto pismo dovoljno je kao nepogrešivi vodič do božanske istine. Dovoljno je kako bi nas učinilo mudrima za spasenje (2. Timoteju 3,15). To je jedino mjerilo prema kojemu se moraju provjeravati sve doktrine i iskustva (Izaija 8,20; Ivan 17,17; Hebrejima 4,12). Kako bismo spoznali Boga i Njegovu volju, nije nam potreban nikakav drugi izvor osim Svetog pisma. Suštinski autoritet Svetog pisma kao izvora vlastitog tumačenja počiva u njegovom karakteru kao nadahnute Božje Riječi. Međutim, ovaj božanski autoritet može biti prepoznat kao takav samo ako Duh Sveti prosvjetljuje um.

Jedinstvo Svetog pisma

Još jedno temeljno načelo biblijskog tumačenja, uključeno u načelo *sola Scriptura*, jest analogija vjere, ili analogija (ili harmonija) Svetog pisma.¹⁵ Samo Sveto pismo tvrdi da je „svako Pismo od Boga nadahnuto“ (2. Timoteju 3,16), da „nijedno proročanstvo sadržano u Pismu nije stvar samovoljnog tumačenja“ i da su „ljudi govorili od Boga, potaknuti od Duha Svetoga“ (2. Petrova 1,20-21). S Bogom kao konačnim autorom Svetog pisma, nadahnutog Svetim Duhom, mi možemo pretpostaviti temeljno jedinstvo i sklad između njegovih različitih dijelova.

---

15 Davidson, str. 64.

Sveto pismo može djelovati kao vlastiti tumač samo na temelju svog jedinstva. Tek je tada moguće doći do sklada u doktrini i učenju. Ako u Svetom pismu nema sveobuhvatnog jedinstva, uzalud se u njemu traži normativno učenje o bilo kojem pitanju. Bez jedinstva Svetog pisma Crkva nema načina za razlikovanje istine od zablude i odbacivanje krivovjerja, nema osnove primjenjivati disciplinske mjere ili ispravljati odstupanja od Božje istine. Sveto pismo bez jedinstva gubi svoju uvjerljivu i osloboditeljsku snagu.

Novozavjetni pisci, međutim, svjedoče o velikom poštovanju prema Svetom pismu i pretpostavljaju njegovo jedinstvo. To postaje očito kad svoju tvrdnju potkrjepljuju citirajući nekoliko starozavjetnih izvora dajući im istu i skladnu važnost.¹⁶ To upućuje na činjenicu da različiti biblijski pisci na isti događaj ili temu stavljaju različite naglaske, doprinoseći tako bogatom i višestrukom izričaju božanske istine u kojoj će sve biblijske doktrine biti povezane jedna s drugom. Bog nikada ne proturječi samome sebi.

Tota Scriptura - cjelovitost Pisma. Jedinstvo Svetog pisma uključuje koncept *tota Scriptura* (cjelovitost Pisma). Kako bismo naučili što Sveto pismo ima reći o nekoj temi, moramo razmotriti *sve* što je navedeno u Svetom pismu. Kako bismo stekli sveobuhvatno, potpuno razumijevanje onoga što Bog želi reći u Bibliji, nije dovoljno izdvojiti jednu izjavu, a zanemariti sve druge izjave o tom istom pitanju. To znači da „oba zavjeta imaju recipročan odnos u kojem se međusobno osvjetljavaju... Nijedan zavjet nije zamijenjen drugim, iako se kasnija objava provjerava ranijom.“¹⁷ Najbolji primjer ovog povjerenja u Sveto pismo pojavljuje se među berejskim kršćanima koji su „bili plemenitiji od onih u Solunu. Primiše riječ Božju sasvim spremno, svaki dan istražujući Pisma da li je tako.“ (Djela 17,11). Na sličan je način Isus istaknuo kako Stari zavjet baca svjetlo na Novi zavjet. „[Pisma] svjedoče o meni“ (Ivan 5,39). Iz ulomaka, naprimjer: 1. Timoteju 5,18, u kojemu Pavao Isusovu izjavu suprotstavlja citatu iz Starog zavjeta, ili 2. Petrova 3,15-16, u kojemu se čini da Petar Pavlova pisma prepoznaje kao Sveto pismo, jasno je da su već u novozavjetnim vremenima apostolski spisi bili prihvaćeni kao dio Svetog pisma, zajedno sa Starim zavjetom.¹⁸

Kontekst biblijskog ulomka. Nadalje, koristiti Sveto pismo kao vlastitog tumača ne znači neselektivno nizati različite ulomke Svetog pisma na nepovezan način kao „dokazni tekst“, bez obzira na kontekst svakog ulomka. Umjesto toga, „budući da Sveto pismo u konačnici ima jednog božanskog Autora, ključno je prikupiti sve što je napisano o određenoj temi kako bi se mogli razmotriti svi obrisi teme“¹⁹, uzimajući u obzir književni, kao i povijesni kontekst ulomka. Pažljiv će tumač uzeti u obzir neposredni kontekst prije i nakon ulomka koji se istražuje, kontekst biblijske knjige u kojoj se taj ulomak nalazi, kao i širi kontekst cijele Biblije. U usporedbi Svetog pisma sa Svetim pismom važno je temeljito proučavati Bibliju, ako je moguće, na njezinim izvornim jezicima, ili barem na

---

16 Davidson je istaknuo da „naprimjer, u Rimljanima 3,10-18 nalazimo biblijske navode iz Propovjednika (7,20), Psalama (14,2-3; 5,10; 10,7) i Izaije (59,7-8). Sveto pismo smatra se neodvojivom, koherentnom cjelinom.“ (Davidson, str. 64).

17 Ibid.

18 van Bemmelen, M. Peter, str. 37.

19 Davidson, str. 65.

odgovarajućem prijevodu Biblije koji je vjeran značenju sadržanom u izvornom hebrejskom i grčkom jeziku.

Jasnoća Svetog pisma

Samo pozivanje na Sveto pismo nema smisla ako su tekstovi nejasni u pogledu na značenje. Poruka Biblije dovoljno je jasna da bi je razumjela i djeca i odrasli. Pa ipak, sadržaj Svetog pisma čak i najučenijoj osobi daje dovoljno prilika da raste u znanju, i produbi razumijevanje Boga i Njegove objavljene volje. Mnogi su kršćani u reformacijskoj tradiciji prepoznali istinu o jasnoći Svetog pisma. Biblija nas uvijek iznova podsjeća na vlastitu jasnoću. Sveto pismo mogu razumjeti svi vjernici, a ne samo teolozi, znanstvenici ili svećenici. Biblijsko svjedočanstvo potiče čitatelje da sami proučavaju Bibliju, jer su sposobni razumjeti Božju poruku za njih (usp. Ponovljeni zakon 6,6-7; Psalam 19,7; 119,130; Izaija 34,16; Luka 1,3-4; Djela apostolska 17,11; Rimljanima 10,17; Otkrivenje 1,3).

Dosljedan primjer biblijskih pisaca pokazuje da Sveto pismo treba shvatiti u jednostavnom, normalnom, doslovnom smislu, osim ako se radi o jasnoj i očiglednoj figuri, ili se koristi simbolički ulomak.²⁰ Jasnoća Pisma pretpostavlja svećenstvo svih vjernika, a ne ograničavanje tumačenja Svetog pisma na nekolicinu odabranih, klerikalno svećenstvo ili „zajednicu“ školovanih učenjaka. To znači da prioritet ima proučavanje samog Svetog pisma, a ne proučavanje sekundarnih izvora i komentara o Svetom pismu.

Jasnoća Svetog pisma i prijevoda Biblije. Jasnoća Svetog pisma odnosi se na jezik, smisao i riječi Svetog pisma. Jedna hermeneutička posljedica ovoga može se vidjeti u važnosti ovladavanja izvornim jezicima Svetog pisma (hebrejskim, aramejskim i grčkim jezikom), kada god je to moguće, kako bi se potpunije shvatilo značenje izvornih biblijskih riječi. Iako je moguće proučavati Bibliju uspoređujući Sveto pismo sa Svetim pismom, u prijevodima se mnogi biblijski idiomi ili govorne figure mogu lako izgubiti u procesu prevođenja.²¹

Kako bismo saznali kako se neka riječ ili pojam koristi u Svetom pismu, te koje su konotacije povezane s tom riječi ili pojmom, neophodno je pažljivo usporediti Sveto pismo sa samim sobom. To se najbolje može učiniti na izvornim jezicima. Ako se mora koristiti prijevod, formalni je prijevod poželjniji od dinamičnog prijevoda ili parafraze.²² To ne znači da svi prijevodi Biblije trebaju biti doslovni, jer i dinamični prijevodi ili parafraze mogu biti prikladni za različite potrebe i situacije. No, sigurno je da važno mjesto zauzimaju doslovni prijevodi koji čitateljima manje tumače tekst, pa im time omogućavaju da sami za sebe više tumače, čime su manje ovisni o prevoditelju.

---

20 Ibid. Ovo također vrijedi i za prisposode. To su priče koje ilustriraju duhovne istine. Iako pojediniosti o ljudima, događajima, vremenima i mjestima u prisposodama možda nisu zapravo povijesno ispravne, duhovne istine koje prenose doslovne su i stvarne.

21 Standardno djelo o toj temi još je uvijek Bullinger, E. W. 1995 [izvorno 1898]. *Figures of Speech Used in the Bible*. Baker Book House. Grand Rapids, MI; također: Bühmann, Walter i Scherer, Karl. 1994. *Sprachliche Stilfiguren der Bibel: Von Assonanz bis Zahlenspruch*. Brunnen Verlag. Giessen.

22 O razlikama među ovim prijevodima usp. Hasel, F. Gerhard, str. 100-105.

Jasnoća Svetog pisma i teški ulomci. Iako u Svetom pismu postoje misteriji vjere koji se mogu dovoljno razumjeti da ih se prihvati vjerom, to ne znači da ćemo sve ostalo iscrpno i potpuno razumjeti. Nadalje, ako govorimo o jasnoći Svetog pisma, to ne znači da ne postoje ulomci koji čitatelju mogu biti teški za razumijevanje (2. Petrova 3,16). Često nemamo dovoljno znanja o svim uključenim činjenicama kako bismo stekli jasno razumijevanje nekih ulomaka Svetog pisma. Ponekad poteškoća ispravnog razumijevanja možda nije toliko stvar „zakučastosti“ Svetog pisma koliko zamračenja našeg grešnog i iskrivljenog uma.

Prosvjetljeni proučavatelj Božje Riječi pažljivo će usporediti jedan ulomak iz Svetog pisma s drugim ulomcima, krećući se od jasnih i nedvosmislenih izjava prema onima koje je teže razumjeti. *Jedno* važno hermeneutičko načelo koje proizlazi iz jasnoće Svetog pisma jest da teški ulomci ne smiju biti početna točka u bilo kojem tumačenju. Mora se poći od šireg konteksta jasnih biblijskih izjava istine.

Na sreću, Sveto pismo prosvjetljuje naš um i razumijevanje (Psalam 119,105). Dok čak i nevjernici mogu čitati i intelektualno razumjeti doslovni i povijesni smisao Svetog pisma (*sensus literae*), prosvjetljujući Sveti Duh mora biti prisutan kako bi se poruka prihvatila kao istinita. Čak i obraćeni tumač Svetog pisma treba stalnu pomoć i prosvjetljenje Duha. Dakle, pravi značaj poruke Svetog pisma mogu razumjeti samo umovi prosvjetljeni Duhom Svetim. Samo prihvaćanjem biblijske poruke kao istinite, i njezinim poslušnim slijedenjem, dolazi do istinskog i potpunog razumijevanja Svetog pisma.

4. Kristološko načelo biblijskog tumačenja

Martin Luther je, potvrđujući autoritet Svetog pisma i objavljujući načelo *sola Scriptura*, također predložio još jedno hermeneutičko načelo koje se može nazvati „kristološkim načelom.“²³ To je kristološko načelo postalo odgovorno za suptilan, ali značajan pomak u razumijevanju autoriteta i hermeneutike Biblije. Lutherov stav o autoritetu bio je usko povezan s njegovim razumijevanjem Evandjelja. Za Luthera su, očigledno, Krist i Evandjelje opravdanja vjerom, o kojima svjedoči Sveto pismo, bili središte Svetog pisma i njegov konačni autoritet. Ovdje nam pada na pamet čuveni Lutherov predgovor Jakovljevoj poslanici u kojem on tvrdi da sve što ne upućuje na Krista ili isključuje Krista nije apostolsko, čak i onda kad bi to Petar ili Pavao naučavali. S druge strane, sve je što „naglašava“ Krista apostolsko, čak i ako dolazi od Jude, Ane, Pilata ili Heroda. Stoga je za Luthera *sadržaj* Svetoga pisma Krist, i zbog te činjenice on Pismu uvijek pripisuje autoritet.

Cijelo se Sveto pismo vrti oko Krista kao svog autentičnog središta. Ova se „kristološka koncentracija“ može smatrati odlučujućim elementom u Lutherovom tumačenju i korištenju Svetog pisma.²⁴ Dakle, Luther se zapravo nije zalagao za „prvenstvo Svetog pisma u strogom

---

23 Čini se da je upravo Lutherova hrabrost da naglasi samo Sveto pismo kao autoritativnu normu po kojoj se provjerava svaka doktrina Crkve ono što je najviše impresioniralo Ellen G. White kod velikog protestantskog reformatora. Ellen G. White očito nije odobrvala sve što je Martin Luther rekao ili poučavao (usp. *The Great Controversy*, 7. i 8. poglavlje, str. 120-170; posebno str. 139. i 148-149).

24 Usp. Hasel, M. Frank. 1996. *Scripture in the Theologies of W. Pannenberg and D. G. Bloesch: An Investigation*

smislu, već za prvenstvo Evanđelja koje Sveto pismo svjedoči, a time i za prvenstvo Svetog pisma kao potvrde Evanđelja.²⁵ Dakle, Luther je cijenio Bibliju, „jer je ona kolijevka koja drži Krista. Zbog toga je Evanđelje opravdanja milošću po vjeri služilo kao Lutherov hermeneutički ključ za Sveto pismo.“²⁶

Prema Lutheru se Sveto pismo mora razumjeti u korist Krista, a ne protiv Njega. To znači, kao što je već bilo istaknuto, da ako se čini da je ulomak Svetog pisma u sukobu s Lutherovim kristocentričnim tumačenjem, njegovo tumačenje postaje „evanđeosko-centrična kritika Svetog pisma“.²⁷ Krist i Sveto pismo mogu se postaviti jedno iznad drugoga, jer je Luther u konačnici rangirao osobnu Riječ (Krista), izgovorenu Riječ (Evanđelje) i napisanu Riječ (Sveto pismo). Ovo razlikovanje i rangiranje vodi ka kanonu unutar kanona, u kojem Krist postaje hermeneutički ključ za ispravno razumijevanje Svetoga pisma. Naravno, to ugrožava snagu načela Svetog pisma, prema kojemu je Sveto pismo jedini izvor vlastitog tumačenja, jer „ako se Sveto pismo tumači bilo doktrinarnim središtem, bilo tradicijom, to više nije Pismo koje tumači samo sebe, nego smo mi ti koji Sveto pismo tumačimo pomoću doktrine ili tradicije, kojoj je Sveto pismo u praksi podvrgnuto“.²⁸ Stoga ne čudi što je Lutherova kristološka metoda „izoštrena u oruđe teološke kritike“ u kojem tumač postaje sudac i stoji iznad Svetog pisma.²⁹

Ellen G. White nije htjela Krista odvojiti od Svetog pisma kad je napisala da je „Kristova žrtva pomirnica za grijeh velika istina oko koje se okupljaju sve druge istine. Kako bi bila ispravno shvaćena i cijenjena, svaka istina u Riječi Božjoj, od Postanka do Otkrivenja, mora se proučavati u svjetlu koje teče s križa na Golgoti.“ (Ev,190). Ona nije predlagala da teološko središte funkcionira kao alat za teološku kritiku, kao kanon unutar kanona. Umjesto toga, „svaka se istina u Riječi Božjoj, od Postanka do Otkrivenja, mora proučavati u svjetlu koje teče s križa na Golgoti“. (Ev 190, naglasak od strane autora).

Na ovaj je način Ellen G. White mogla potvrditi središnji značaj određenih biblijskih tema bez ocrnjivanja drugih dijelova Svetog pisma kao nevažnih. Nitko nema pravo suditi o Svetom pismu birajući one ulomke koji se smatraju važnijim od drugih.³⁰ Sve je Pismo dano nadahnućem, i stoga je korisno da nas učini mudrima za spasenje (2. Timoteju 3,16).

---

and Assessment of Its Origin, Nature, and Use. Peter Lang. Frankfurt. Str. 44-46.

25 Grenz, J. Stanley. 2000. *Renewing the Center: Evangelical Theology in a Post-Theological Era.* Baker Book House. Grand Rapids, MI. Str. 57-58.

26 Ibid, str. 58.

27 Althaus, Paul. 1966. *The Theology of Martin Luther.* Prev. Schultz C. Robert. Fortress Press. Philadelphia. Str. 81.

28 Gaybba, Brian. 1971. *The Tradition: An Ecumenical Breakthrough?* Herder. Rome. Str. 221.

29 Kümmel, Werner Georg. 1972. *The New Testament: The History of the Investigation of Its Problems.* Prev. Gilmour, S. McLean i Kee, C. Howard. Abingdon. Nashville. Str. 24.

30 „Ne dopustite da vam bilo koji živi čovjek dođe i počne secirati Božju Riječ govoreći što jest otkrivenje, što je nadahnuće, a što nije, bez prijekora... Ne želimo da itko kaže: 'Ovo ću odbaciti, a ovo ću prihvatiti', ali želimo imati implicitnu vjeru u Bibliju kao cjelinu i u takvu kakva jest.“ (Ellen G. White, 7BC 919, naglasak autoričin; usp. COL 39; ISM 17, 42, 245; 5T 700-701; 8T 319).

5. Odnos između Krista i Svetog pisma

Kako onda trebamo vidjeti odnos između Krista i Svetog pisma? Živi i govoreći Bog Svetoga pisma odlučio je Sebe otkriti kroz Riječ. Bog je također smatrao prikladnim predati svoju izgovorenu riječ preko biblijskih pisaca posredstvom pisanja, stvarajući tako Bibliju, pisanu Božju Riječ.

Čini se da osoba treba vjerovati Svetom pismu prije nego što može vjerovati Kristu Svetog pisma. Utjelovljena Riječ (Isus Krist) ne može se odvojiti od zapisane Riječi (Sveto pismo). Štoviše, između Krista i Svetog pisma postoji vrlo blizak i prislan odnos.³¹ Nesumnjivo je istina da je Krist središnji lik Svetog pisma. Sam Krist je pokazao učenicima kako Sveto pismo upućuje na Njega (Luka 24,25-27). Sveto pismo svjedoči o Kristu (Ivan 5,39). Međutim, moramo pažljivo razlikovati središnju temu ili osobu u Svetom pismu od postuliranja teološkog središta kojim se ostali dijelovi i izjave Svetog pisma potiskuju na drugo ili niže mjesto. Teološko središte, koje funkcionira kao hermeneutički ključ, vodi samo do kanona unutar kanona koji ne odražava na pravilan način puninu, bogatstvo i širinu božanske istine kakvu nalazimo u cijelom Svetom pismu.

Trebamo dopustiti da nam Sveto pismo u svojoj cjelovitosti (*tota Scriptura*), u svim svojim višestrukim glasovima i žanrovima, otkrije bogatstvo i dubinu Božje mudrosti. Samo takvo simfonijsko čitanje Biblije, pod ujedinjujućim vodstvom Duha Svetoga, moći će opravdati mnoštvo fenomena Svetoga pisma.

Bog šalje Duha Svetoga da nas dovede do Žive Riječi (Isusa Krista) kroz napisanu Riječ (Sveto pismo). Sveto pismo središnja je točka naše vjere i odanosti, jer ne postoji drugo eksplicitno svjedočanstvo o Isusu Kristu. Nemamo drugog Krista do onoga kojeg nam biblijski pisci predstavljaju. Biblija je mjesto na kojem nam Bog govori o sebi. „Pokloniti se živom Gospodinu podrazumijeva podvrgavanje uma i srca pisanoj Riječi. Učenici pojedinačno i crkve zajedno stoje pod autoritetom Svetog pisma, jer stoje pod gospodstvom Krista koji vlada prema Svetom pismu. Ovo nije bibliolatrija, već kršćanstvo u svom najautentičnijem obliku.“³²

Kristov Duh koji obitava u kršćanima nikada ih ne navodi na sumnju, kritiziranje, prekoračenje ili zaostajanje od biblijskih učenja. Umjesto toga, Sveti Duh nagoni nas da cijesimo božanski autoritet Svetog pisma. *Sola scriptura* bez Krista je prazna, no Krist bez Svetog pisma — čiji je On sin? Bez Svetog pisma ne bismo poznavali Isusa kao mesijanskog Krista, i On ne bi mogao biti naš Spasitelj. Stoga je naša odanost Bibliji dio naše odanosti Kristu. Nije nam potrebna naša ljudska kritika Svetog pisma – čak ni u Kristovo ime – nego

---

31 Relevantna studija o Isusovom razumijevanju i korištenju Svetog pisma jest rad Wenhama, Johna. 1994. *Christ and the Bible*. Baker Books. Grand Rapids, MI.

32 Packer, I. James. 1996. *Truth and Power: The Place of Scripture in the Christian Life*. Harold Shaw Publishers. Wheaton, IL. Str. 40. Izraz 'bibliolatrija' implicira da se Biblija pretvara u idola. Kao protestanti, mi ne štujemo papir, tintu i kožni uvez od kojih se sastoji Biblija. Mi ovu knjigu volimo zbog njezine poruke. Njezine se riječi čuvaju u našim srcima, jer vjerujemo da je tim riječima Bog želio prenijeti svoju poruku, i da se upravo tim riječima naša grešna srca približavaju Gospodinu Isusu Kristu.

kritičko ispitivanje nas samih, Crkve i svih drugih područja, kroz Sveto pismo, a za koje je jedino biblijski tekst božanski prilagođen. Time je Svetom pismu dopušteno da bude kontrolno načelo i konačni autoritet za teologiju, vjeru i praksu.

Sola Scriptura ili prima Scriptura?

Tvrditi da je Sveto pismo jedini konačni izvor za vlastito tumačenje više je od podržavanja prvenstva Svetoga pisma. To potvrđuje čak i Rimokatolička crkva.³³ Međutim, prema rimokatoličkoj dogmi, Crkva, i samo Crkva, sa svojom tradicijom, polaže pravo na autoritativno i autentično tumačenje Svetog pisma.³⁴ Dakle, iako je Sveto pismo primarni izvor teologije, ono je hermeneutičkim pogledima podređeno Crkvi i njezinoj tradiciji. To je ono protiv čega su protestantski reformatori prosvjedovali kada su potvrdili načelo *sola Scriptura*.

Odlučiti se samo za prvenstvo Svetog pisma, a ne za Sveto pismo kao konačnu normu i konačni autoritet vjere i prakse, znači razići se s protestantskim načelom da je samo Sveto pismo konačna norma za teologiju i jedini izvor vlastitog tumačenja. Protestantizam se zauzimao za više od same superiornosti Svetog pisma u odnosu na druge izvore, ili čak njegov prioritet. Protestantizam je tvrdio da je samo Sveto pismo jedini izvor svog vlastitog tumačenja. U suprotnom, Sveto pismo više ne može biti konačni autoritet u teologiji niti može biti mjesto iz kojeg potječe teološko promišljanje i dolazi do svojih zaključaka.

Ukoliko nije drugačije navedeno, biblijski navodi su iz Zagrebačke Biblije u izdanju Kršćanske sadašnjosti.

Odabrana bibliografija

- Davidson, Richard M. 2000. *Biblical Interpretation. Handbook of Seventh-day Adventist Theology*. Ur. Dederen, Raoul. Review and Herald Publishing Association. Hagerstown, MD. Str. 58-104.
- Grudem, A. Wayne. 1982. *Scripture's Self-Attestation and the Problem of Formulating a Doctrine of Scripture*. *Scripture and Truth*. Ur. Carson, D. A. i Woodbridge, John. Zondervan. Grand Rapids, MI. Str. 19-59, 359-368.
- Hasel, M. Frank, *Scripture in the Theologies of W. Pannenberg and D. G. Bloesch: An Investigation and Assessment of its Origin, Nature and Use*. 1996. Peter Lang Verlag, Frankfurt/Main.

---

33 Usporedi: *Catechism of the Catholic Church*, 1994, Libreria Editrice Vaticana, str. 26-38.

34 „Zadaća davanja autentičnog tumačenja Božje Riječi, bilo u njenom pisanom obliku ili u obliku Tradicije, povjerena je samo živom, učiteljskoj službi Crkve. Njezin autoritet po ovom pitanju provodi se u ime Isusa Krista.” [DV 10§2]. To znači da je zadaća tumačenja povjerena biskupima u zajedništvu s Petrovim nasljednikom, rimskim biskupom.“ (*Catechism of the Catholic Church*, str. 27). „Jasno je, dakle, da su, prema vrhunsko mudrom uređenju Bog, sveta Tradicija, Sveto pismo i crkveni Magisteriji tako povezani da jedno od njih ne može stajati bez drugih.“ [DV 10§3] (*ibid*, str. 29).

- _____ Theology and the Role of Reason. 1993. *Journal of the Adventist Theological Society* 4, br. 2 (1993): 172-198.
- Hasel, F. Gerhard. 1985. *Biblical Interpretation Today*. Biblical Research Institute. Washington, D.C.
- Larkin, J. William Jr. 1988. *Culture and Biblical Hermeneutics: Interpreting and Applying the Authoritative Word in a Relativistic Age*. Baker Book House. Grand Rapids, MI.
- Maier, Gerhard. 1994. *Biblical Hermeneutics*. Crossway Books. Wheaton, IL. *A Pathway into the Holy Scripture*. 1994. Ur. Satterthwaite, E. Philip i Wright, F. David. Wm. B. Eerdmans. Grand Rapids, MI.
- Schnabel, Eckhard. 1997. *Inspiration und Offenbarung: Die Lehre vom Ursprung und Wesen der Bibel*. R. Brockhaus Verlag. Wuppertal.
- van Bemmelen, M. Peter. 2000. Revelation and Inspiration. *Handbook of Seventhday Adventist Theology*. Ur. Dederen, Raoul. Review and Herald. Hagerstown, MD. Str. 22-57.
- Weeks, Noel. 1988. *The Sufficiency of Scripture*. The Banner of Truth Trust. Carlisle, PA.
- Zinke, E. Edward. 1977. A Conservative Approach to Theology. *Dodatak časopisu Ministry* 50/10 (1977): 24A-24P.46.

Kazalo skraćena djela Ellen G. White

Ev	Evangelism
SC	Steps to Christ
ISM	Selected Messages sv. 1.
7T	Testimonies for the Church, sv. 7.

SUMMARY

Presuppositions in the interpretation of Scripture

The notion of presupposition(s) plays an important role in biblical interpretation. We all hold a number of beliefs that we presuppose or accept when we come to the task of interpreting Scripture. No one is able to approach the biblical text with a blank mind. In this article, without claiming to be exhaustive, we will point out the basic presuppositions of an authentic Adventist biblical hermeneutic and describe some general hermeneutical principles to be derived from them.

Key words: hermeneutical spiral, biblical presuppositions, sin, hermeneutical principles, sola Scriptura;

Izvornik: Frank M. Hasel. „Presuppositions in the interpretation of Scripture.“ U *Understanding Scripture An Adventist Approach*, urednik, George W. Reid, Silver Spring, MD 20904: Biblical Research Institute, General Conference of Seventh-day Adventists, 2005. (pp. 27-46)

Prijevod: Kristina Sabo